

Aan de leden van de commissie Cultuur van de
Tweede Kamer der Staten Generaal

Amsterdam, 30 mei 2016

Betreft: Tweede Kamerdebat op 2 juni aanstaande

Geachte cultuurwoordvoerders,

Met het advies over de culturele Basisinfrastructuur 2017 - 2020 heeft de Raad voor Cultuur trachten te voldoen aan de wens van minister Bussemaker om rust en stabiliteit te bieden in de culturele sector. Geen spectaculaire wijzigingen dus.

Cultuursector is breder dan BIS

Vooropgesteld: het advies gaat slechts over een deel van het geheel en voor zover het al helder en complementair was (de Basisinfrastructuur bestaat vanaf 2006), is het dat niet meer sinds de reorganisatie in 2013 en recent ingrijpen van de Tweede Kamer. Wie echt een beeld wil krijgen van hoe het er in de culturele en creatieve sector voorstaat, moet naar het geheel kijken. Dus naar de BIS, naar wat er bij de zes Rijksfondsen gebeurt en naar de regionale en gemeentelijke verantwoordelijkheden. Zwakke punten in het bestel, zoals talentontwikkeling, innovatie en de rol van festivals zijn daardoor in het recente advies onderbelicht. Met name de spreiding van voorzieningen in het land, bijvoorbeeld voor presentatie-instellingen, productiehuizen en festivals, dreigt te zullen afnemen. Een aantal sectoren en disciplines blijven in dit advies geheel buiten beeld, zoals e-cultuur, architectuur en design, onderdelen van de podiumkunsten, en debatcentra.

Gelijkblijvend budget is achteruitgang

Het adagium van de minister, 'zorg voor rust en stabiliteit', kan bij gelijkblijvend budget moeilijk overeind worden gehouden. Zeker als men beseft dat er al enkele jaren geen sprake is van loonindexering, dat er veel is gefinancierd met tijdelijke middelen, de effecten van de bezuinigingen en de crisis nog na-ijlen bij instellingen en sponsorinkomsten afnemen. Daarnaast betekent de opheffing van het Mediafonds per 1 januari 2017 feitelijk een bezuiniging van 17 miljoen euro.

Een en ander wordt ook bevestigd door de Arbeidsmarktverkenning Cultuursector door de SER en Raad voor Cultuur (zie ook verderop in deze brief). Het zijn de kunstenaars, degenen die verantwoordelijk zijn voor de inhoud, die de sluitpost van de begroting zijn geworden. Er verdwenen 20.000 banen uit de cultuursector in zijn geheel, die voor een deel werden vervangen door uiterst onzekere zzp-constructies. Uitholling dreigt, terwijl we alle reden hebben om trots te zijn op ons cultuurstelsel, dat aantoonbaar 'lean-and-mean' is en internationaal een toppositie heeft. Kunsten '92 heeft al eerder vastgesteld dat, om het huidige niveau minimaal te handhaven, een investering van € 70 miljoen nodig is.

Maak incidentele verhoging structureel

In de brief die de Federatie Cultuur, FNV KIEM en Kunsten '92 u op 23 november 2015 zonden, constateerden wij op basis van de toen beschikbare gegevens, dat met het huidige budget de culturele infrastructuur verder zal inkrimpen en nieuwe generaties minder kans zullen krijgen zich verder te ontwikkelen (*brief in bijlage*). Onze bevindingen waren toen: dat zich in het nieuwe bestel duidelijke zwakke plekken en risico's bevinden, mede door het achterwege blijven van loon- en prijsaanpassingen en bezuinigingen op de instellingen; dat er sprake was van een sterk verminderde ruimte voor dynamiek en vernieuwing, met name bij de fondsen; dat er sprake is van verschraling op lokaal niveau, waardoor diversiteit en spreiding niet langer gegarandeerd kunnen worden; dat de arbeidsmarktpositie in de sector zorgwekkend is.

Gelukkig is er ook vanuit de Tweede Kamer erkenning gekomen voor deze problemen en heeft de Tweede Kamer incidenteel € 10 miljoen extra beschikbaar gesteld voor 2016, om aan de grootste knelpunten tegemoet te komen en de wensen van de Kamer m.b.t. de BIS te kunnen honoreren. Wij roepen de Tweede Kamer op om het budget voor de cultuurnota 2017 - 2020 structureel te verhogen, opdat voldoende spreiding, diversiteit en kwaliteit kan worden gegarandeerd.

Ruimte voor experiment en nieuwe structuren

Er is door de Raad wel erg netjes binnen de lijntjes gekleurd: wie zich niet aan de normbedragen houdt moet zijn huiswerk overdoen. De Raad zou eigenlijk in veel sterkere mate moeten kunnen toestaan dat we in een tijd leven die noodzakelijkerwijze experiment moet aangaan en opzoeken. Het Ministerie geeft de Raad wat dit betreft te weinig ruimte om uit te vinden welke nieuwe verdienmodellen, presentatievormen en artistieke nieuwe vormen (onder invloed van de digitale revolutie en de verschuiving in kijk- en consumptiepatronen) toekomst hebben. Ook een te rigide omgang met richtlijnen, ten koste van bewezen kwaliteit en dus een positief advies, zou moeten worden vermeden.

Het meest opmerkelijke aan het advies van de Raad is de conclusie dat het Nederlandse bestel in 2020 opnieuw ingrijpend op de schop moet. De regio's krijgen dan een grotere rol toebedeeld. Er zal maatwerk per regio mogelijk zijn, waarbij de eigen ambities en potentie (en de bereidheid zelf te investeren) leidend zijn voor de culturele infrastructuur. Het is van belang de discussie hierover van onderaf te laten beginnen, om te voorkomen dat lokale bestuurders zich vooral richten op het gevestigde en gekende aanbod, waardoor productie en innovatie, dynamiek en doorstroming nog meer dan nu het geval is in de verdrukking raken.

Versterking arbeidsmarkt

De gezamenlijke arbeidsmarktverkenning van SER en Raad voor Cultuur maakt zichtbaar hoezeer de inkomenspositie van kunstenaars onder druk staat en hoe structureel een aantal zwaktes in de arbeidsmarkt van de cultuursector zijn. De Arbeidsmarktverkenning toont ook helder aan dat het bezuinigingsbeleid van het vorige kabinet en de doorwerking daarvan op het budget van lokale overheden een zeer drastische bijdrage heeft geleverd aan vermindering van werkgelegenheid en inkomsten.

Het is positief dat initiatieven uit het culturele veld de kans wordt geboden zich verder te ontwikkelen, zoals de honorariumrichtlijnen in de beeldende kunst, en dat mede op basis daarvan met de sector gewerkt gaat worden aan de opstelling van een arbeidsmarktagenda die tot een structurele aanpak moet leiden. In de brief die Kunsten '92, Federatie Cultuur en FNV KIEM hierover op 20 april jl. aan de minister zonden, wijzen wij op het belang van een nader advies van SER en Raad voor Cultuur en verzoeken wij het kabinet de handvaten die deze verkenning biedt op te pakken en in beleid, budget en regelgeving te vertalen voor 2017 en verder (*brief in bijlage*).

Wereldtop

Nederlandse kunst, cultuur en erfgoed behoren tot de wereldtop en we hebben er belang bij dat zo te houden. Het is goed voor onze internationale reputatie en nationale identiteit en onze ontwikkeling als kenniseconomie. Het voedt ons creatieve en samenbindende vermogen. Ook [de voorbeelden in de kabinetsreactie](#) op het advies 'De waarde van creativiteit' van de Raad voor Cultuur en de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (Awti), laten dat zien. Nederland staat in de top 5 van de meest concurrerende economieën (ranglijst World Economic Forum) en heeft de ambitie die positie te behouden. Dat kan niet zonder een sterke culturele en creatieve infrastructuur en ruimte voor cultuur als drager van 21st century skills in het onderwijs. Daar zijn inspanningen van de sector zelf en zeker ook extra inspanningen van de overheid voor nodig. Het onderhouden van een sterk internationaal netwerk en het voeren van proactief internationaal cultuurbeleid horen daarbij.

Het debat dat moet worden gevoerd is het debat over de waarde van kunst, cultuur en erfgoed in Nederland, over de positie van cultuureducatie en over wat de cultuursector in de komende vier jaar minimaal nodig heeft om ook in de toekomst bij te kunnen dragen aan een sterke, open samenleving.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van Kunsten '92

Jan Zoet, voorzitter

cc.: De minister van OCW, Dr. Jet Bussemaker
Raad voor Cultuur